

ARTICLES CENTRALS

El camí de Sri Lanka cap a la reconciliació

Asanga Abeyagoonasekera

Institute of National Security Studies of Sri Lanka

L'absència de guerra no és pas garantia que no hi haurà una altra guerra en el futur, per tant, és essencial que Sri Lanka inverteixi en una veritable reconciliació. D'altra banda, en la Sri Lanka actual de la postguerra, el sistema polític està dividit en funció de clivelles ètniques i religioses, a causa de la manca d'intervenció de l'Estat a l'hora d'actuar contra els grups que escampen tendències extremistes. Malgrat l'esperança que encarna el jovent del país, aquest grup està polaritzat per la manca d'un enfocament global o holístic del problema, tot i que les conferències nacionals de reconciliació de 2011-2014 van identificar i detallar aquest tipus d'enfocament.¹

A Sri Lanka, les forces armades van ser considerades l'últim recurs per posar fi al conflicte, atès el fracàs dels molts intents anteriors de negociar un acord polític. Tanmateix, no es pot considerar els militars com la solució a tots els problemes socials del país. La guerra contra els Tigres d'Alliberament de Tamil Eelam (LTTE, per les sigles en anglès) va finalitzar l'any 2009 després de prop de 30 anys de conflicte violent. Els tigres tàmil van ser derrotats el 18 de maig, un dia que es commemorava com a "Diada de la Victòria", però que més tard fou rebatejat com a "Diada de la Commemoració" per l'actual govern del president Maithripala Sirisena.² En tot cas, entre alguns grups militars i entre la societat civil persisteix una narrativa contrària al procés de reconciliació impulsat pel govern; per exemple, alguns sectors de la societat defensen aferrissadament el retorn a l'antiga denominació de "Diada de la Victòria". Mentre que, en la societat, alguns grups veuen la finalització de la guerra com una victòria contra els terroristes despietats, d'altres la consideren una derrota dels seus estimats combatents per la llibertat, com s'evidencià, per exemple, a la província del Nord, quan Prabakaran, líder dels tigres tàmil, fou commemorat com a lluitador per la llibertat.³

En aquest context, l'interès renovat del govern actual per les estratègies de construcció de la pau i la consecució de la cohesió social es considera un fet important tant per la societat com en l'àmbit internacional. No obstant això, hi ha múltiples limitacions i obstacles. És imprescindible formular i adoptar un enfocament holístic perquè el poble es reconciliï amb el passat i se centri en el futur. En aquest sentit, és necessària una transformació en tots els actors de la societat, incloses les forces armades, que han de passar de ser una temible força de combat a unes forces armades de postguerra; de la mateixa manera, les moltes víctimes directes i indirectes necessiten un procés que les guareixi, mentre que la població general ha de comprendre la importància d'un esforç envers la reconciliació.

“ És imprescindible formular i adoptar un enfocament holístic perquè el poble es reconciliï amb el passat i se centri en el futur ”

Si aquesta transformació no ha tingut lloc, és per les múltiples limitacions del govern i la societat civil i la miriada de dificultats que afronten, malgrat algunes accions positives, com el fet que el president Sirisena perdonés Sivaraja Jenivan, la persona que el va intentar assassinar l'any 2005 amb un atac-bomba suïcida. Segons Jenivan, “si hi hagués hagut un líder com el president Sirisena fa 50 anys, el problema nacional del país i la destrucció causada mai no haurien tingut lloc. [Sirisena] és l'únic líder del país acceptat per totes les comunitats i que aprecia totes les comunitats amb equanimitat. Reso perquè [...] esdevingui el veritable pare de la pàtria resolent el problema nacional i els problemes dels presos polítics”. Per tant, Sri Lanka constitueix un exemple molt bo per al món sencer; en especial, per analitzar el tema de la reconciliació, atesa la nostra experiència de la radicalització de dos sectors de joves a finals de la dècada de 1980: d'una banda, al voltant de l'LTTE i, d'altra banda, entre els extremistes polítics seguidors del partit Janatha Vimukthi Peramuna (JVP).

Sri Lanka no pot portar a terme el procés de reconciliació tota sola, sense l'assistència de la comunitat internacional i la diàspora de l'illa. Ho va recalcar fa poc el primer

ministre del Canadà, en la seva declaració sobre el novè aniversari del final de la guerra a Sri Lanka, motivada per la nombrosa diàspora d'aquesta illa al país nord-americà: “[...] el Canadà ofereix tot el seu suport al govern de Sri Lanka i els que treballen per garantir [...] els esforços cap a la reconciliació [...]”.⁴

L'enfocament holístic podria ser aplicat per les parts interessades dels sis sectors identificats en els informes:⁵ el sector educatiu, els joves, la comunitat empresarial, els líders religiosos, les dones i els polítics. En un seminari celebrat l'octubre de 2013, sis coneguts ponents sud-africans van compartir les seves experiències amb altres participants originaris de Sri Lanka.⁶ El debat se centrà en les qüestions següents: el significat de reconciliació; la història; el paper i el propòsit de la Comissió de la Veritat i la Reconciliació (CVR); i la política de l'amnistia. Diversos ponents de Sri Lanka van explicar la situació del país i els reptes que afrontava en la seva transició des d'un conflicte prolongat i envers una pau sostenible. El debat corresponent amb eminents acadèmics tenia l'objectiu d'escatir si aquest país podria instaurar la seva pròpia Comissió, un prerequisit ineludible per a la implantació d'un enfocament holístic.

El procés d'implementació d'un mecanisme d'aquest tipus hauria de ser supervisat per actors independents estrangers, com Interpeace,⁷ per donar-hi més legitimitat. Malauradament, l'aplicació de les recomanacions ha estat insuficient durant els darrers nou anys i el procés ha estat lent.

“ Sri Lanka no pot portar a terme el procés de reconciliació tota sola, sense l'assistència de la comunitat internacional i la diàspora de l'illa ”

El paper de l'educació en la reconciliació

L'educació té un paper fonamental per sustentar el procés de transformació. El jutge C.G. Weeramantry, el jurista més eminent del país i un visionari de la pau, ha contribuït a difondre pel món l'educació per la pau. Paradoxalment, si bé va rebre el premi de l'educació per la pau de la UNESCO, no va poder implantar un sistema d'educació per la

pau en el seu país mateix. Com el jutge Weeramantry reconeix, “perquè la humanitat veïés el final de la violència, calia que l’educació en la pau trenqués les barreres entre pobles”. Sigui com sigui, Sri Lanka encara no ha aconseguit introduir a les escoles, les universitats i altres centres educatius l’educació en la pau, la dignitat global⁸ i el significat de la reconciliació. Tanmateix, amb el govern actual, l’Oficina per la Unitat Nacional i la Reconciliació ha llançat un programa pilot denominat “Unitat nacional i reconciliació a través de l’educació superior”, que té l’objectiu de crear una nova assignatura sobre la transformació de conflictes i la reconciliació per als estudiants universitaris, a partir de 2018. Una societat assolada per un conflicte ètnic tan perllongat hauria de fer de l’educació la seva principal prioritat en el procés de reconciliació.

D’acord amb l’informe sobre competitivitat global del Fòrum Econòmic Mundial,⁹ Sri Lanka és una de les poques nacions del sud d’Àsia que ha passat d’una economia impulsada pels factors a una economia impulsada per l’eficiència. En consolidar-se com un país de renda baixa-mitjana, el principal problema socioeconòmic serà mantenir un creixement econòmic estable i capitalitzar la construcció de la pau, de manera que es transformi una societat de conflicte en una societat dominada per la convivència pacífica, a fi de consolidar una identitat comuna entre tots els grups ètnics de l’illa. Sense estabilitat social, el país hauria d’afrontar les conseqüències indirectes que tenen per a la seva economia determinats esdeveniments, com el recent esclat de violència comunitària a Kandy.¹⁰ L’afany per una veritable reconciliació és essencial i requereix que els futurs governs continuïn amb la política introduïda per l’actual. D’altra banda, per seguir endavant amb una política coherent, caldria donar el mandat corresponent a una institució independent i políticament imparcial. Malgrat que cal el suport polític per implementar les polítiques recomanades, es podria crear una institució administrativa dotada d’un marc sòlid i blindat per evitar interferències polítiques innecessàries i canvis en les polítiques aplicades.

“ Sri Lanka encara no ha aconseguit introduir a les escoles, les universitats i altres centres

educatiu l'educació per la pau, la dignitat global i el significat de la reconciliació ”

Actualment, la tasca de la reconciliació s'ha dividit entre un Ministeri i diversos funcionaris d'alt nivell. El mecanisme de reconciliació del govern ha estat impulsat, principalment, pel president,¹¹ el primer ministre¹² i l'expresidenta de Sri Lanka¹³ i els governs successius han impulsat relats diferents, que es posen de manifest quan l'un dóna suport a un sistema de tribunals híbrid, que combini jutges del país i de l'estranger, mentre que l'altre s'oposa a aquest procés. En aquest context, desenvolupar un consens entre els polítics és essencial per treballar envers un enfocament holístic.

La identitat de Sri Lanka

Crear una identitat de Sri Lanka és essencial en el context de postguerra. A escala nacional, una enquesta d'opinió sobre la cohesió social, efectuada l'any 2007 pel centre Nacional de Recerca i Avaluació educativa de la Universitat de Colombo (taula 1), tenia l'objectiu d'escatir quina era la identitat predominant (la ciutadania o l'etnicitat) amb la qual s'identificaven els enquestats. Segons l'enquesta, entre les dues opcions, les persones d'ètnia singalesa tendien a identificar-se per la seva ciutadania (22,1%), mentre que els tàmls i els musulmans tendien a identificar-se pel seu grup ètnic (20,7% i 36,6%, respectivament). En tot cas, hi ha altres variacions, en funció de la pertinència a grups com els estudiants, els professors i els becaris.

Taula 1: Tipus d'autoidentificació dels singalesos, els tàmls i els musulmans (ciutadania i etnicitat)

Font: Wijetunge, 2007, p. 51-54 ¹⁴.

Malgrat que les dades d'aquest estudi no són suficients per fer-nos un judici clar sobre les actituds respecte de la identitat dominant, es posa en relleu la necessitat de millorar la integració.¹⁵ En l'actual context, és crucial que totes les parts interessades de la societat inverteixin els seus esforços a crear una identitat pròpia de Sri Lanka.

Caldria un enfocament holístic per avançar cap a una reconciliació veritable, a més d'abordar ràpidament les limitacions que frenen la reconciliació i desenvolupar un veritable procés de reconciliació que tingui resultats tangibles per a la societat de Sri Lanka de postguerra.

1. Informes sobre la reconciliació nacional (2011-2014), publicats pel Lakshman Kadirgamar Institute of International Relations and Strategic Studies.
2. *BBC News* (2015), "[Sri Lanka shift on civil war anniversary](#)".
3. *Indian Express* (2017), "Tamil leaders in Sri Lanka celebrate LTTE chief Prabhakaran's 63rd birthday anniversary".
4. Declaració de Justin Trudeau, primer ministre del Canadà, pel novè aniversari del final de la guerra a Sri Lanka (2018).
5. Informes sobre la reconciliació nacional (2011-2014), publicats pel Lakshman Kadirgamar Institute of International Relations and Strategic Studies.
6. El debat va tenir lloc al Lakshman Kadirgamar Institute, Sri Lanka.
7. Organització Interpeace.
8. Organització Goba Dignity.
9. Fòrum Econòmic Mundial, *Global Competitiveness Report* (2017).
10. Abeyagoonasekera (2018), *IPCS, Racism, Riots, and the Sri Lankan State*.
11. El Ministeri de la Integració i la Reconciliació Nacionals és el principal ministeri que depèn del president Sirisena.
12. Secretaria de Coordinació dels Mecanismes de Reconciliació, que depèn de l'oficina del primer ministre, Ranil Wickremesinghe.
13. L'expresidenta Chandrika Bandaranaike Kumaratunga presideix ara l'Oficina per la Unitat i la Reconciliació Nacionals (ONUR).

14. Wijetunge, S. (2007). *National Level Attitude Survey on Social Cohesion: Summary Report*. Colombo: NEREC, Universitat de Colombo.

15. Weerasinghe (2018), *Education: Towards Sustainable Peace and Shared economic Prosperity. Education empowerment and transformation*.

Fotografia : Sarvodaya Shramadana Movement.

© Generalitat de Catalunya